

UDC 347.77

SCOPUS CODE 3308

<https://doi.org/10.36073/1512-0996-2021-1-245-258>

სავალდებულო ლიცენზირების ასპექტები საპატენტო სამართალში

მირანდა გურგენიძე კერძო სამართლის დეპარტამენტი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, საქართველო, 0160, თბილისი, მ. კოსტავას 77

E-mail: mirgurgenidze@gmail.com

თამაზ ურთმელიძე კერძო სამართლის დეპარტამენტი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, საქართველო, 0160, თბილისი, მ. კოსტავას 77

E-mail: t.urtmelidze@gmail.com

რეცენზენტები:

ი. გაბისონია, სტუ-ის სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების ფაკულტეტის სამართლის დოქტორი

E-mail: irakli.gabisonia@mail.ru

ა. მოსულიშვილი, გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი, სამართლის დოქტორი

E-mail: a.mosulishvili@gruni.edu.ge

ანოტაცია. სავალდებულო ლიცენზირების საკითხი საერთაშორისო საპატენტო სამართალში ახალი არაა, თუმცა ქართულ კანონმდებლობაში 2010-2017 წლებში აღნიშნული ინსტიტუტი გაუქმებული იყო და მისი ახლებური სახით ჩამოყალიბება აქტიური გახდა მას შემდეგ, რაც დღის წესრიგში დადგა საქართველოსა და ევროკავშირის და ევროპის ატომური ენერჯის გაერთიანებასა და მათ წევრ სახელმწიფოებს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმების IV კარის მე-9 თავით (ინტელექტუალური საკუთრების უფლებები) გათვალისწინებული დებულებების შესაბამისად, აღებული ვალდებულების

შესრულების აუცილებლობა და საქართველოს კანონმდებლობის ზემოაღნიშნულ შეთანხმებასთან, ასევე, ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების ვაჭრობასთან დაკავშირებული ასპექტების შესახებ (TRIPS) შეთანხმებასა და ევროკავშირის კანონმდებლობასთან შესაბამისობაში მოყვანა.

წინამდებარე სტატიაში ავტორების მიერ შესწავლილია სავალდებულო ლიცენზირების საკითხები ქართულ საპატენტო სამართალში, ასევე განხილულია ის საერთაშორისო ხელშეკრულებები, რომლებიც ეხება სავალდებულო ლიცენზირების თემატიკას.

სტატია შედეგება შესავლის, ორი თავისა და დასკვნისგან. შესავალში მიმოხილულია პატენტის მფლობელის განსაკუთრებული უფლებებისა და ამ უფლებების შეზღუდვის საფუძვლების შესახებ.

პირველ ნაწილში მოცემულია იმ საერთაშორისო ხელშეკრულებების სამართლებრივი ანალიზი, სადაც ვხვდებით პატენტების არანებაყოფლობით / იძულებითი ლიცენზირების მარეგულირებელ ნორმებს.

მეორე ნაწილში ავტორების მიერ მსჯელობა გაშლილია უშუალოდ საქართველოს საპატენტო სისტემაში მოქმედ სავალდებულო ლიცენზირების საკითხების ირგვლივ. აღნიშნული პრობლემა მეტად აქტუალური, საინტერესო და ნოვატორულია იურიდიული თვალსაზრისით, რადგან სავალდებულო ლიცენზირების საკითხთან ერთად, აქტიურდება პატენტმფლობელისთვის კომპენსაციის გაცემის წესი, რაც თავისთავად დაკავშირებულია მის ქონებრივ უფლებებთან და ბოლოს დასკვნაში შეჯერებული და რეზიუმირებულია სავალდებულო ლიცენზიის ის ძირითადი მიმართულებები, რასაც ვხვდებით საერთაშორისო საპატენტო და ეროვნულ სისტემაში.

საკვანძო სიტყვები: კომპენსაცია სავალდებულო ლიცენზირებისას; სავალდებულო ლიცენზირება; საპატენტო სამართალი.

შესავალი

საქართველო საუკუნეების განმავლობაში იმყოფებოდა ჯერ ცარიზმის, შემდეგ კი საბჭოთა რუსეთის მმართველობის ქვეშ და შესაბამისად ქვეყანაში

მოქმედებდა რუსეთის იმპერიაში ჩამოყალიბებული საპატენტო სამართალური იერობანი. მოგვიანებით კი რევოლუციით მეფის ხელისუფლების შეცვლამ და კერძო საკუთრების უფლებებელყოფამ განაპირობა ისეთი ჰიბრიდული საპატენტო სისტემის შემოღება, რომელმაც მართალია, გამოგონებაზე არაქონებრივი უფლებები დაუტოვა გამომგონებელს, თუმცა ქონებრივი უფლებები სრულად გადასცა სახელმწიფოს. რაც, რასაკვირველია, ეწინააღმდეგებოდა გამომგონებლის (რომლის ინტელექტუალურ-შემოქმედებითი შრომის შედეგად იქმნება გამოგონება) განსაკუთრებულ უფლებებს.

დამოუკიდებლობის აღდგენის დღიდან, საქართველომ ერთ-ერთ პრიორიტეტულ მიმართულებად დაისახა ინტელექტუალური საკუთრების დაცვის ეროვნული სისტემის შექმნა, რაც აისახა კიდევ ქვეყნის კონსტიტუციასა და შესაბამის საკანონმდებლო აქტებში. აღსანიშნავია, რომ საქართველო პირველი ქვეყანაა ყოფილი საბჭოთა რესპუბლიკებიდან, რომელმაც 1992 წელს ჩამოაყალიბა ეროვნული საპატენტო უწყება. დროთა განმავლობაში საპატენტის უფლებამოსილებებს შორის, მთლიანად იქნა კონსოლიდირებული ინტელექტუალური საკუთრების ყველა ობიექტი: გამოგონებები, სასაქონლო ნიშნები, დიზაინები, ადგილწარმოშობის დასახელებები და გეოგრაფიული აღნიშვნები, ასევე, საავტორო და მომიჯნავე უფლებები [17, 18].

დღეს მოქმედი საქართველოს კონსტიტუციის მე-20 მუხლით აღიარებულია ინტელექტუალური საკუთრების უფლება, რომლის დაცვა ორ ფუნდამენტურ დებულებას აერთიანებს: 1. ინტელექტუალური საკუთრების ავტორები იძენენ უფლებებს თავიანთი ინტელექტუალურ-შემოქმედებითი შრომის შედე-

გად და 2. შესაძლებელია მათ შექმნილ ნაწარმოებზე მოპოვებული უფლებების გასხვისება ან ლიცენზიით გადაცემა სხვა პირებზე.

აღსანიშნავია, რომ ინტელექტუალური საკუთრების დაცვის ერთ-ერთი უძველესი ფორმა პატენტი. პატენტით დაცვა ახდენს არა მხოლოდ გამოგონების შექმნის დაფასებას, არამედ, ასევე, გამოგონების იმ დონემდე განვითარებას უწყობს ხელს, რომ ის ტექნოლოგიურად გამოყენებადი და რეალიზებადი გახდება. ეს მასტიმულირებელი ფაქტორი ახდენს შემოქმედებითი შრომის წახალისებას და კომპანიების დამატებით ხელშეწყობას, რათა მათ გააგრძელონ ახალი ტექნოლოგიების განვითარება იმ ეტაპამდე, რომელზეც ის რეალიზებადი, საზოგადოებისთვის გამოსადეგი და კეთილდღეობისთვის სასურველი გახდება (8,3).

საქართველოს „საპატენტო კანონით“ პატენტი განმარტებულია, როგორც: „პატენტის მფლობელის სახელზე გაცემული დოკუმენტი, რომელიც ადასტურებს მისი გაცემის მომენტისათვის პატენტის მფლობელის განსაკუთრებულ უფლებებს“ (საპატენტო კანონის მე-2 მუხლის „ვ“ პუნქტი). ამავე კანონის თანახმად: „გამომგონებელი არის ფიზიკური პირი, რომლის ინტელექტუალური შემოქმედებითი შრომის შედეგად შეიქმნა გამოგონება“.

გაცემული პატენტის მოქმედება იმით გამოიხატება, რომ ქვეყანაში დაპატენტებული გამოგონება არ შეიძლება გამოიყენოს იმ პირმა, რომელიც არ არის პატენტმფლობელი, თუ თავად პატენტმფლობელი არ იქნება თანახმა ასეთ გამოყენებაზე. როცა მფლობელი არ იყენებს პატენტიდან გამომდინარე უფლებებს, მას მაინც ენიჭება უფლება ხელი შეუშალოს სხვებს თავისი გამოგონების გამოყენებაში. რაც

ხშირად ფორმულირებულია, როგორც უფლება, აუკრძალოს სხვა პირს თავისი გამოგონების წარმოების, გამოყენების ან გაყიდვის შესაძლებლობა. ნებისმიერი პირის წინააღმდეგ, რომელიც პატენტმფლობელის თანხმობის გარეშე გამოიყენებს ქვეყანაში დაპატენტებულ გამოგონებას, სასამართლოში საქმის აღძვრის უფლება პატენტმფლობელის ყველაზე მნიშვნელოვანი უფლებაა, რომელიც მას საშუალებას აძლევს, მიიღოს მატერიალური სარგებელი, როგორც გასამრჯელო ინტელექტუალური ძალისხმევისა და შრომისათვის, და როგორც იმ ხარჯების კომპენსაცია, რომელიც მან გაიღო გამოკვლევებისა და ექსპერიმენტების პროცესში, რამაც იგი გამოგონებამდე მიიყვანა [10,195-196].

მიჩნეულია, რომ პატენტს თავისი ბუნებით აქვს: დაპატენტებული ობიექტის გამოყენების განსაკუთრებული (მონოპოლიური) უფლების მინიჭების ფუნქცია. ამ უფლების მთავარი შინაარსია ის, რომ იმ ქვეყნის ტერიტორიაზე, სადაც გაიცა პატენტი პატენტმფლობელის ნებართვის გარეშე არავის შეეძლოს პატენტით დაცული ობიექტის გამოყენება [11, 38].

აღნიშნული მიდგომა ავტომატურად არ ნიშნავს იმას, რომ პატენტმფლობელის უფლება არ შეიძლება შეიზღუდოს. პატენტიდან გამომდინარე პატენტმფლობელის უფლებების მონოპოლიური ხასიათის მიუხედავად, საზოგადოებრივი მოთხოვნილებებისა და ინტერესების გათვალისწინებით საპატენტო კანონმდებლობა ასრულებს სამართლისთვის დამახასიათებელ რეგულაციურ ფუნქციას და აწესებს პატენტმფლობელის უფლებების შემზღვეველ ნორმებს [11, 126-127].

საპატენტო სისტემების უმრავლესობა პატენტ-მფლობელისაგან მოითხოვს, მაგალითად, მისი გამოგონების გამოყენებას მის მიერვე ან მის გამოყენებაზე ლიცენზიის გაცემას სხვა პირთათვის, თუ მას სურს თავისი მონოპოლიის შენარჩუნება. თუ, მაგალითად, შეიძლება იმის დამტკიცება, რომ დაპატენტებული გამოგონება არ არის ან არასაკმარისად არის გამოყენებული ქვეყანაში, მესამე პირზე გაიცემა არანებაყოფლობითი (იძულებითი) ლიცენზია. დაპატენტებული გამოგონება შეიძლება ხშირად გამოიყენოს მთავრობამ ან მთავრობის მიერ უფლებამოსილმა მესამე პირმა, თუ ამას მოითხოვს საზოგადოებრივი ინტერესები, შეთანხმებული ან სასამართლო ინსტანციებით დადგენილი პერიოდის განმავლობაში. [10, 216].

ძირითადი ნაწილი

1. სავალდებულო ლიცენზირების საფუძვლები საერთაშორისო ხელშეკრულებებში

ინტელექტუალური შემოქმედებისა და მისგან გამომდინარე სიკეთით სარგებლობის უფლება წარმოადგენს კულტურულ უფლებათა კატეგორიას. არაერთი საერთაშორისო კონვენცია აღიარებს, რომ სახელმწიფოს პირველ ყოვლისა ევალება პატივი სცეს თითოეული ადამიანის თავისუფლებას, მოიძიოს და მიიღოს ინფორმაცია მეცნიერების სფეროში მიმდინარე მოვლენების შესახებ და გამოიყენოს ახალი მეცნიერული მიღწევების შედეგები, ასევე პატივი სცეს მათ უფლებას ისარგებლონ ამ პროგრესით [13, 345].

სახელმწიფო ინტელექტუალური საკუთრების დაცვის კუთხით ქმნის ეროვნულ კანონმდებლობას

და უერთდება ინტელექტუალური საკუთრების მარეგულირებელ რეგიონულ ან/და საერთაშორისო შეთანხმებებს შემდეგი მიზეზების გამო:

- ინტელექტუალური საკუთრების ობიექტის დაცვით ხელი შეუწყოს ადამიანის შემოქმედებითი საქმიანობის სხვადასხვა ფორმის განვითარებას;
- შემოქმედებით ადამიანს მიანიჭოს ოფიციალური აღიარება;
- შექმნას საჭირო საინფორმაციო ბაზები;
- შეთანხმებებით, რომლებიც უზრუნველყოფს მრავალმხრივ დაცვას, ხელი შეუწყოს ადგილობრივი კულტურის, მრეწველობის, ასევე, საერთაშორისო ვაჭრობის ზრდასა და განვითარებას. [9, 8].

აღსანიშნავია, რომ საქართველო მიერთებულია არაერთ საერთაშორისო ხელშეკრულებას, კონვენციას თუ შეთანხმებას, სადაც საუბარია „იძულებითი ლიცენზირების“ რეგულაციებზე (მაგ: პარიზის კონვენცია სამრეწველო საკუთრების დაცვის შესახებ; ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების ვაჭრობასთან დაკავშირებული ასპექტების შესახებ შეთანხმება TRIPS).

იმ ქვეყნებში, რომლებშიც გათვალისწინებულია არანებაყოფლობითი ლიცენზირების გაცემა, ასეთი ლიცენზიები, როგორც წესი, იყოფა ორ კატეგორიად: პატენტზე უფლების ბოროტად გამოყენების შემთხვევაში, ზოგი ქვეყანა ითვალისწინებს იძულებითი ლიცენზიის გაცემას ბოროტად გამოყენების თავიდან ასაცილებლად, რაც შეიძლება წარმოიშვას პატენტით მინიჭებული განსაკუთრებული უფლებების გამოყენების შედეგად. პარიზის კონვენციის 5A(2) მუხლის თანახმად *გამოგონების გამოყენებლობა წარმოადგენს ბოროტად გამოყენე-*

ბის ასეთ მაგალითს. საზოგადოებრიობის ინტერესებიდან გამომდინარე, არაერთი ქვეყანა ითვალისწინებს არანებაყოფლობითი ლიცენზიების გაცემას, თუ იგი საჭიროა საზოგადოების კეთილდღეობისათვის ჯანმრთელობის დაცვის, უშიშროებისა და ეკონომიკის განვითარების ჩათვლით [10, 233-234].

როგორც აღინიშნა, დადგენილი საერთაშორისო პრაქტიკის თანახმად იძულებითი/სავალდებულო ლიცენზირება ორ ძირითად შემთხვევაში ხორციელდება: 1. პატენტზე უფლების ბოროტად გამოყენებისას და 2. საზოგადოებრივი აუცილებლობიდან / საჭიროებებიდან გამომდინარე.

1883 წლის 20 მარტის სამრეწველო საკუთრების დაცვის პარიზის კონვენციაში მითითებულია, რომ: „კავშირის თითოეულ ქვეყანას უფლება აქვს მიიღოს საკანონმდებლო ზომები, რომლებიც ითვალისწინებს იძულებითი ლიცენზიების გაცემას პატენტით მინიჭებული განსაკუთრებული უფლებებით ბოროტად სარგებლობის აღსაკვეთად, მაგალითად, პატენტის გამოყენებლობის შემთხვევაში“ [3, 11].

ამასთანავე, მნიშვნელოვანია განიმარტოს თუ რას წარმოადგენს „ბოროტად გამოყენება“, რომლის განმახორციელებელი სუბიექტი, რასაკვირველია პატენტის მფლობელი გვევლინება პარიზის კონვენციის 5A(2) მუხლის თანახმად, თავად გამოგონების გამოყენებლობაა მოქცეული პატენტის „ბოროტად

გამოყენების“ ცნებაში. უფრო ვიწროდ რომ შევხედოთ პრობლემას, აღნიშნული მოვლენის დეფინიცია და ფარგლები ეროვნული კანონმდებლობის დასადგენია¹. ამასთანავე, სამართლებრივი თვალსაზრისით, ყურადღებამისაქცევია ის გარემოება, რომ პატენტების გამოყენება შესაძლოა დაკავშირებული იყოს პატენტის მფლობელსა და ფიზიკურ ან იურიდიულ პირთან არასავალდებულო, ნებაყოფლობითი სალიცენზიო ხელშეკრულების გაფორმებასთან.

ინტელექტუალური საკუთრების სამართალში დომინირებს მოსაზრება, რომ ქვეყანაში, სადაც არსებობს ასეთი ნორმები, ამ ლიცენზიებს იშვიათად იყენებენ და, კიდევ უფრო იშვიათად გასცემენ, მათ მცირე პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვთ. მეორე, ასეთი ნორმები, იშვიათადაც რომ გამოიყენებოდეს, უზრუნველყოფენ სამართლებრივ შესაძლებლობას, რომელიც სტიმულს აძლევს პატენტმფლობელს ხელშეკრულება დადოს ნებაყოფლობითი ლიცენზირების თაობაზე. თუმცა, თანამშრომლობის ატმოსფერო, რომელიც, ჩვეულებრივ, სუფევს ნებაყოფლობითი ლიცენზირების შემთხვევაში, უფრო ეფექტურია, ვიდრე ძალდატანება, რომელიც ახლავს ტექნოლოგიის სრულ და გახანგრძლივებულ გადაცემას იძულებითი ლიცენზირების დროს (10, 237-238).

¹აღსანიშნავია, რომ ჩვენი ეროვნული კანონმდებლობა სავალდებულო ლიცენზირების თემატიკას ავითარებს მეტწილად იმ მიმართულებით, რომ სავალდებულო ლიცენზია შესაძლებელია გაიცეს ერთ-ერთ იმ შემთხვევაში, თუ: ა) აუცილებელია პატენტის გამოყენება სტიქიური უბედურების, კატასტროფის, ეპიდემიის, თავდაცვის, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის დროს. ამასთან, ტერმინის „ბოროტად გამოყენება“ ადგილი არ აქვს, თუმცა თავისი არსიდან გამომდინარე, აღნიშნული მექანიზმების არსებობა ხელს უწყობს საქართველოში საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის გარანტიების უზრუნველყოფას და პატენტზე უფლებების ბოროტად გამოყენების შესაძლებლობის აღკვეთას.

პარიზის კონვენციის 5A(2) მუხლში საგანგებოდ არის დათქმული, რომ პარიზის კავშირის წევრებს შეუძლიათ გაითვალისწინონ იძულებითი ლიცენზიების გაცემა, რათა აღიკვეთოს ბოროტად გამოყენება, რომელიც წარმოიშობა პატენტებზე უფლებების განხორციელების შედეგად, გამოგონების გამოუყენებლობის ჩათვლით. 5(4) მუხლი ითვალისწინებს, რომ გამოგონების გამოუყენებლობის ან არასაკმარისი გამოყენების მიზეზით იძულებითი ლიცენზიების მოთხოვნა არ შეიძლება გამოგონების გამოუყენებლობის ან არასაკმარისი გამოყენების განსაზღვრული ვადის გასვლამდე. ეს ვადა არის ოთხი წელიწადი პატენტზე განაცხადის შეტანის თარიღიდან ან სამი წელი გამოგონებაზე პატენტის გაცემის თარიღიდან. გამოსაყენებელ ვადად მიიჩნევა ის, რომელიც მოცემულ შემთხვევაში უფრო გვიან გადის. [10,238]

ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების ვაჭრობასთან დაკავშირებული ასპექტების შესახებ შეთანხმება TRIPS ერთგვარი გარანტიაა იმისა, რომ იძულებითი ლიცენზირება სახელმწიფომ არ განახორციელოს არაკეთილსინდისიერად და არ შეილახოს პატენტის მფლობელის ქონებრივი უფლებები [16,140-142].

პირველი, რასაც აღნიშნული შეთანხმება ადგენს

პატენტების იძულებით ლიცენზირებასთან დაკავშირებით, გახლავთ შემდეგი:

- გამოყენების უფლებამოსილების გაცემისას უნდა შეფასდეს პატენტის კერძო ავკარგიანობა;
- გამოყენება დასაშვებია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც გამოყენებამდე სავარაუდო მომხმარებელი შეეცადა მიეღო უფლებამოსილება უფლების მფლობელისაგან გონივრული კომერციული ვადით და პირობებით და, თუ ასეთი მცდელობა არ დასრულდა წარმატებულად გონივრულ ვადაში¹.
- გამოყენების ფარგლები და ხანგრძლივობა შემოიფარგლება იმ მიზნიდან გამომდინარე, რომლისათვისაც გამოყენების ნებართვა გაიცა.
- ასეთი გამოყენებისათვის გაცემული ნებართვა უნდა ექვემდებარებოდეს შეწყვეტას იმ შემთხვევებში, როდესაც გარემოებები, რამაც გამოიწვია ნებართვის გაცემა, აღარ არსებობს და ნაკლებად სავარაუდოა, რომ ხელახლა წარმოიქმნას, ამასთანავე, გასათვალისწინებელია იმ პირთა კანონიერი ინტერესების თანაბარწილოვანი დაცვა, რომლებსაც მიეცათ აღნიშნული ნებართვა.
- უფლებამოსილ ორგანოს უნდა ჰქონდეს უფლებამოსილება გადახედოს ასეთი გარემოებების უწყვეტ არსებობას, საბუთებელი მოთხოვნის შემთხვევაში;

¹ აღსანიშნავია, რომ წევრ სახელმწიფოებს შეუძლიათ უარყონ ეს მოთხოვნა ეროვნული უსაფრთხოების ან გადაუდებელი აუცილებლობის ღონისძიებების გატარებისათვის სხვა გარემოებების წარმოქმნის ან საჯარო არაკომერციული გამოყენების შემთხვევებში. ეროვნული უსაფრთხოების ან გადაუდებელი აუცილებლობის ღონისძიებების გატარების აუცილებლობის ვითარების არსებობის მიუხედავად უფლების მფლობელი უნდა იყოს ჩაყენებული საქმის კურსში იმდენად სწრაფად, რამდენადაც ეს გონივრულად პრაქტიკული იქნება. საჯარო არაკომერციული გამოყენების შემთხვევაში თუ მთავრობამ ან კონტრაქტორმა, საპატენტო ძიების ჩატარების გარეშე იციან ან აქვთ ამკარა საფუძვლები იცოდნენ, რომ მოქმედი პატენტი გამოიყენება ან იქნება გამოყენებული მთავრობის მიერ ან მთავრობის ინტერესებისათვის, უფლების მფლობელი უნდა იყოს ინფორმირებული დაუყოვნებლივ. (http://www.sakpatenti.gov.ge/media/page_files/trips_ge.pdf)

ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების ვაჭრობასთან დაკავშირებული ასპექტების შესახებ შეთანხმება TRIPS-ით აგრეთვე გათვალისწინებულია:

- შესატყვისი გასამრჯელოს მიცემა უფლებების მფლობელისთვის (ამასთანავე მხედველობაში მიღებულ უნდა იქნეს ნებართვის ეკონომიკური ღირებულება);

- ასეთ გამოყენებასთან დაკავშირებული ნებისმიერი გადაწყვეტილების სასამართლო ან სახელმწიფოს უმაღლესი დონის უფლებამოსილი ორგანოს მიერ გადახედვის შესაძლებლობა;

- შესატყვისი გასამრჯელოს მიმართ ნებისმიერი გადაწყვეტილების სასამართლო ან სახელმწიფოს უმაღლესი დონის უფლებამოსილი ორგანოს მიერ გადახედვის შესაძლებლობა.

ვფიქრობთ, ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების ვაჭრობასთან დაკავშირებული ასპექტების შესახებ შეთანხმება TRIPS-ში განსაზღვრული ნორმები სავალდებულო ლიცენზირებასთან დაკავშირებით არის ადმინისტრაციულ-ორგანიზაციული და სამართლებრივი ღონისძიებების სახელმძღვანელო, რომელიც პრინციპების დონეზე არეგულირებს სავალდებულო ლიცენზირებასთან დაკავშირებულ საკითხებს, თუმცა ამ პროცედურების დეტალიზება ცალსახად ეროვნული კანონმდებლობით უნდა განხორციელდეს.

2. სავალდებულო ლიცენზირების საფუძვლები ეროვნულ კანონმდებლობაში

ქართულ საპატენტო სისტემაში რამდენჯერმე შეიცვალა მიდგომები სავალდებულო ლიცენზირების საკითხებთან დაკავშირებით, რაც განპირობებული იყო საპატენტო კანონმდებლობაში არაერთი ცვლილებით. მიუხედავად იმისა, რომ საპატენტო

სამართალურთიერთობაში მეტწილად გათვალისწინებული იყო პატენტმფლობელის უფლებების შეზღუდვა და არსებობდა კიდევ სავალდებულო (იძულებითი) ლიცენზირების მომწესრიგებელი ნორმები, საქართველოს საპატენტო კანონის 2010 წლის ცვლილების შედეგად, გაუქმდა დაპატენტებული გამოგონების სავალდებულო გამოყენების ნაგულისხმები მოთხოვნა. ამ ცვლილებით საქართველომ უარყო საპატენტო სამართლის ფუძემდებლური პრინციპი, რომლის მიხედვითაც გამომგონებლისთვის განსაკუთრებული უფლებების მინიჭება ამ გამოგონების საზოგადოების სასარგებლოდ აუცილებელი გამოყენების სანაცვლო ვალდებულება სახელმწიფოს მხრიდან. [12, 324] აღნიშნული სამართლებრივი რეალობა შენარჩუნებული გახლდათ რამდენიმე წელი ხოლო, 2018 წელს საქართველოს „საპატენტო კანონში“ ამოქმედდა ცვლილება, რომელიც შეეხო პატენტით დაცული გამოგონების სპეციალურ სავალდებულო ლიცენზირების სისტემას. აღნიშნული ცვლილების მიზეზი გახლავთ, საქართველოსა და ევროკავშირის და ევროპის ატომური ენერჯის გაერთიანებასა და მათ წევრ სახელმწიფოებს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმების IV კარის მე-9 თავით (ინტელექტუალური საკუთრების უფლებები) გათვალისწინებული დებულებების შესაბამისად აღებული ვალდებულების შესრულების აუცილებლობა და საქართველოს კანონმდებლობის ზემოაღნიშნულ შეთანხმებასთან, ასევე, ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების ვაჭრობასთან დაკავშირებული ასპექტების შესახებ (TRIPS) შეთანხმებასა და ევროკავშირის კანონმდებლობასთან შესაბამისობაში მოყვანა.

გარდა ამისა, საქართველოს მთავრობამ 2020

წლის 17 სექტემბერს მიიღო #586-ე დადგენილება, რომელიც ეხება პატენტით დაცული გამოგონების და სასარგებლო მოდელის გამოყენებისათვის სავალდებულო ლიცენზიების გაცემის წესს, პროცედურებს და გადაწყვეტილების მიმღები მუდმივმოქმედი საბჭოს შემადგენლობას.

როგორც აღინიშნა, საქართველოს „საპატენტო კანონს“ დამატა 52¹ მუხლი სავალდებულო ლიცენზირების სისტემასთან დაკავშირებით. მითითებული მუხლის მიხედვით, პატენტის გამოყენების აუცილებლობიდან გამომდინარე, სტიქიური უბედურების, კატასტროფის, ეპიდემიის, თავდაცვის, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის დროს, ასევე იმ შემთხვევაში, თუ შეუძლებელია პატენტით დაცული გამოგონების ან სასარგებლო მოდელის გამოყენება სხვა უფრო ადრინდელ პატენტზე პატენტის მფლობელის ან მისი უფლებამონაცვლის განსაკუთრებული უფლებების დარღვევის გარეშე, შესაძლებელი ხდება პატენტით დაცული გამოგონებისა და სასარგებლო მოდელის გამოყენება კომპეტენტური ორგანოს სავალდებულო ლიცენზიის საფუძველზე.

აღნიშნული ნორმის შესაბამისად, ასევე განისაზღვრა სავალდებულო ლიცენზიის გამცემი უწყება, სავალდებულო ლიცენზიის გაცემის საფუძველი, გამოყენების ფარგლები და პირობები.

საპატენტო კანონის 52¹ მუხლის მეორე პუნქტის შესაბამისად: „სავალდებულო ლიცენზიის გაცემასთან დაკავშირებით გადაწყვეტილებას იღებს საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროსთან არსებული სავალდებულო ლიცენზიის გაცემასთან დაკავშირებით გადაწყვეტილების მიმღები მუდმივმოქმედი საბჭო (შემდგომ – მუდმივმოქმედი საბჭო). მისი შემადგენლობა განი-

საზღვრება საქართველოს მთავრობის დადგენილებით“ აღნიშნული დადგენილების თანახმად: საბჭოს შემადგენლობაში შედიან: ა) საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების მინისტრი (საბჭოს თავმჯდომარე); ბ) საქართველოს თავდაცვის მინისტრი; გ) საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი; დ) საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაციის უფროსის მოადგილე; ე) საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის პირველი მოადგილე/მინისტრის მოადგილე; ვ) საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის პირველი მოადგილე; ზ) საქართველოს ფინანსთა მინისტრის მოადგილე თ) სსიპ საქართველოს ინტელექტუალური საკუთრების ეროვნული ცენტრის – „საქპატენტის“ თავმჯდომარე. საბჭოს ხელმძღვანელობს თავმჯდომარე, ხოლო მისი არყოფნის შემთხვევაში – თავმჯდომარის მიერ განსაზღვრული საბჭოს ერთ-ერთი წევრი.

საბჭოს სამდივნოს უფლებამოსილებას ახორციელებს სსიპ საქართველოს ინტელექტუალური საკუთრების ეროვნული ცენტრი – „საქპატენტი“. დადგენილების შესაბამისად, საბჭოს სამდივნო უზრუნველყოფს საბჭოს ორგანიზაციულ მხარდაჭერას, ადმინისტრირებას უწევს საბჭოს საქმიანობას, ამზადებს საბჭოს სხდომის ოქმებსა და სამუშაო დოკუმენტებს, უზაფანის მათ საბჭოს წევრებს, შესაბამის დაინტერესებულ პირებსა და უწყებებს.

აღსანიშნავია, რომ ნებისმიერი ფიზიკური ან იურიდიული პირი ან სახელმწიფო უწყება უფლებამოსილია, მიმართოს საბჭოს სავალდებულო ლიცენზიის გაცემის/მიღების მოთხოვნით. სავალდებულო ლიცენზია არაექსკლუზიურია და შესაძლებელია,

გაიცეს ერთდროულად ერთ ან რამდენიმე ფიზიკურ ან იურიდიულ პირზე და/ან, შესაბამის შემთხვევებში, სახელმწიფო უწყებაზე.

განცხადება სავალდებულო ლიცენზიის გაცემის მოთხოვნით წარედგინება სსიპ საქართველოს ინტელექტუალური საკუთრების ეროვნულ ცენტრს – „საქპატენტს“ წერილობითი ფორმით, რომელიც უნდა შეიცავდეს:

- განმცხადებლის სახელს/სახელწოდებას, მისამართს;
- პატენტის ნომერს (იმ შემთხვევაში, თუ იგი ცნობილია);
- უფლების მფლობელის/პატენტმფლობელის სახელს/სახელწოდებას;
- დასაბუთებას იმის თაობაზე, თუ რატომ უნდა გაიცეს სავალდებულო ლიცენზია;

სავალდებულო ლიცენზიის გაცემა შეიძლება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ სავალდებულო ლიცენზიის სავარაუდო მიმღები წარუმატებლად ეცადა, გონივრულ ვადაში, მისაღები კომერციული პირობებით მიეღო ლიცენზია პატენტის მფლობელისაგან ან მისი უფლებამონაცვლისაგან (საქართველოს საპატენტო კანონის 52¹ მუხლის მე-11 პუნქტის შესაბამისად). აღსანიშნავია, რომ ნორმის ამ დანაწესით გათვალისწინებული დოკუმენტაციის წარდგენა სავალდებულო არ იქნება თუ სახეზეა **გადაუდებელი აუცილებლობის შემთხვევა**, რის შესახებაც პატენტის მფლობელს დაუყოვნებლივ უნდა ეცნობოს.

სავალდებულო ლიცენზია შესაძლებელია გაიცეს ორ შემთხვევაში თუ:

- აუცილებელია პატენტის გამოყენება სტიქიური უბედურების, კატასტროფის, ეპიდემიის, თავდაცვის, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის დროს;

- პატენტით დაცული გამოგონების ან/და სასარგებლო მოდელის გამოყენება შეუძლებელია სხვა, უფრო ადრინდელ პატენტზე პატენტის მფლობელის ან მისი უფლებამონაცვლის განსაკუთრებული უფლებების დაურღვევლად.

პირველ შემთხვევაში სავალდებულო ლიცენზიის გაცემა შეიძლება მოითხოვოს სახელმწიფო ორგანომ, თუ დაასაბუთებს შესაბამისი საფუძვლის არსებობას ხოლო **მეორე შემთხვევაში**, სავალდებულო ლიცენზიის გაცემის თაობაზე განცხადება უნდა შეიცავდეს იმის დასაბუთებას, რომ გამოგონება ან სასარგებლო მოდელი არის მნიშვნელოვანი ტექნიკური გადაწყვეტა, რომელიც არსებითად დამოკიდებულია ადრინდელი პატენტით დაცულ გამოგონებაზე ან სასარგებლო მოდელზე და რომელსაც აქვს საზოგადოებისათვის არსებითი ეკონომიკური უპირატესობები ადრინდელი პატენტით დაცულ გამოგონებასთან ან სასარგებლო მოდელთან შედარებით. ამასთანავე, სავალდებულო ლიცენზირების **მეორე შემთხვევაში** სავალდებულო ლიცენზიის მიმღები შესაბამისი გამოგონების ან სასარგებლო მოდელის პატენტით დაცვის შემთხვევაში ვალდებულია გაიცეს კერძო ლიცენზია იმ პატენტის მფლობელზე, რომლის პატენტის გამოსაყენებლადაც გაიცა სავალდებულო ლიცენზია.

მთავრობის #586-ე დადგენილებაში განსაზღვრულია **სავალდებულო ლიცენზირების პროცედურა**, რომელიც გულისხმობს, რომ სავალდებულო ლიცენზიის გაცემის მოთხოვნით განაცხადის მიღების შესახებ ინფორმაციის მიღებიდან ერთი თვის განმავლობაში უფლების მფლობელი უფლებამოსილია, საბჭოს წერილობითი ფორმით წარუდგინოს მისი მოსაზრება განცხადებასთან დაკავშირებით. საბჭო

უფლებამოსილია, ზეპირ მოსმენაზე მიიწვიოს განმცხადებელი და მოსაზრების წარმდგენი პირი, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში – შესაბამისი დარგის სპეციალისტი.

აღსანიშნავია, რომ სავალდებულო ლიცენზიის გაცემის შესახებ გადაწყვეტილებას საბჭო იღებს განაცხადის შეტანიდან ორი თვის განმავლობაში, თუმცა გადაუდებელი აუცილებლობის დროს საბჭო სავალდებულო ლიცენზიის გაცემის შესახებ გადაწყვეტილებას იღებს დაუყოვნებლივ. საბჭო გადაწყვეტილებას იღებს წერილობითი ფორმით, ხმათა უმრავლესობით. ხოლო, საბჭოს გადაწყვეტილება მიღებულად ჩაითვლება, სულ მცირე, საბჭოს წევრთა 2/3-ის მონაწილეობის შემთხვევაში. ამასთანავე, მნიშვნელოვანია ის გარემოება, რომ თუ საბჭოს რომელიმე წევრი სახელმწიფო უწყებას მიმართავს საბჭოს სავალდებულო ლიცენზიის გაცემის მოთხოვნით, იგი არ მიიღებს მონაწილეობას საბჭოს მიერ გადაწყვეტილების მიღებაში. შესაბამისად, საბჭოს გადაწყვეტილებით, მის ადგილს საბჭოს შემადგენლობაში დაიკავებს სხვა სახელმწიფო უწყება. საბჭოს გადაწყვეტილება სავალდებულო ლიცენზიის გაცემის შესახებ უნდა შეიცავდეს:

- პატენტის ნომერს, რომელზეც გაიცა სავალდებულო ლიცენზია;
- სავალდებულო ლიცენზიის ფარგლებსა და მოქმედების ვადას;
- სავალდებულო ლიცენზიის მიმღების (ბენეფიციარების) შესახებ ინფორმაციას;
- სავალდებულო ლიცენზიის გაცემის საფუძვლებს;
- ფულადი კომპენსაციის ოდენობას, რომელიც სავალდებულო ლიცენზიის მიმღებმა უნდა გადაუ-

ხადოს უფლების მფლობელს.

მნიშვნელოვანია ის გარემოება, რომ საპატენტო კანონის შესაბამისად, სავალდებულო ლიცენზიის გაცემის შემთხვევაში პატენტის მფლობელს ეძლევა შესაბამისი კომპენსაცია მისადები კომერციული პირობებით, ამასთანავე, დადგენილებით ეს თანხა მყარად განსაზღვრული არ არის და საბჭო, უფლების მფლობელის მოთხოვნის შესაბამისად, უფლებამოსილია, სავალდებულო ლიცენზიის გაცემის შემდგომ, წელიწადში ერთხელ, გადახედოს გაცემული კომპენსაციის ოდენობას. ამასთანავე, საბჭოს გადაწყვეტილება შესაბამისი კომპენსაციის გაცემის შესახებ შესაძლებელია გასაჩივრდეს სასამართლოში.

როდესაც ვსაუბრობთ კომპენსაციის ოდენობაზე, მნიშვნელოვანია გაიმიჯნოს ორი სამართლებრივი მოცემულობა: 1. კომპენსაცია გაცემული სავალდებულო ლიცენზირებასთან დაკავშირებით, როდესაც კომპენსაციას იხდიან იმიტომ, რომ პატენტის მფლობელს არ უნდა კონკრეტულმა პირმა ან პირთა ჯგუფმა გამოიყენოს მისი პატენტი ანუ ლიცენზირება ხდება მისი ნების საწინააღმდეგოდ. 2. პატენტის ძალის შენარჩუნების წლიური საფასური.

პირველი შემთხვევა ცალსახად ეხება იმ გარემოებას, როდესაც მართალია პატენტმფლობელს ეძლევა კომპენსაცია, თუმცა ვფიქრობთ, რომ ამ ნაწილში მისი ქონებრივი უფლებები გარკვეულწილად შელახულია, რადგან გაცემული კომპენსაცია შესაძლოა ბევრად მცირე იყოს, ვიდრე ის ფინანსური სარგებელი, რასაც ის მიიღებდა ნებაყოფლობითი ლიცენზირების შემთხვევაში, რაც შეეხება საპატენტო გადასახადს, ის დაკავშირებულია პატენტის ძალაში დატოვებასა და შენარჩუნებასთან, ამასთანავე, ამ თვალსაზრისით მიგვაჩნია, რომ მნიშვნელოვანია არ

უნდა ჰქონდეს ლიცენზირება სავალდებულოა თუ ნებაყოფლობითი, რადგან აღნიშნული საპატენტო გადასახადი ყველა შემთხვევაში გადასახდელია.

დასკვნა

არსებული საერთაშორისო პრაქტიკის შესაბამისად, ლიცენზია, რომელსაც გასცემს პატენტმფლობელი, ითვლება ნებაყოფლობით ლიცენზიად ხელშეკრულების თავისუფლების პრინციპიდან გამომდინარე, რადგან მოიაზრება, რომ პატენტმფლობელი თავად ირჩევს ხელშეკრულ მხარეს და წერილობით აფორმებს მასთან სალიცენზიო ხელშეკრულებას, თუმცა, როგორც ზემოთ აღინიშნა, საერთაშორისო და ეროვნული კანონმდებლობით გათვალისწინებულია სავალდებულო ლიცენზირების შემთხვევები და ეს ცალსახად დაკავშირებულია პატენტმფლობელის ნების უფლებელოფასთან, მხოლოდ კანონით განსაზღვრული შემთხვევების არსებობისას.

ვფიქრობთ, საქართველოს საპატენტო კანონმდებლობაში განხორციელებული ცვლილებები სა-

ვალდებულო ლიცენზირებასთან მიმართებით, დადებით გავლენას იქონიებს, როგორც პატენტის მფლობელის უფლებებზე, ასევე საზოგადოებრივ ინტერესებზე. აღნიშნული მოახდენს პატენტის მფლობელსა და საზოგადოებრივი ინტერესიდან გამომდინარე, სხვა პირს შორის უფლებების დაბალანსებას და გონივრულ ფარგლებში იმ მონოპოლიის შეზღუდვას, რაც კანონმდებლობით პატენტის მფლობელს აქვს მინიჭებული.

რაც შეეხება სავალდებულო ლიცენზირებისთვის გაცემი კომპენსაციის ოდენობას ან ამ კუთხით სასამართლოში წარმოებული დავების შინაარსს, ეს უფრო მომავალში დასადგენი პრაქტიკის სფეროს განეკუთვნება და ამ ეტაპზე რაიმე სახის სამართლებრივი დასკვნის და პროგნოზის გაკეთება ნაადრევია, თუმცა მნიშვნელოვანია, რომ პატენტმფლობელის ქონებრივი უფლებების კუთხით დაცული იყოს პროცესუალური გარანტიების (გასაჩივრების მექანიზმი) და თანაბარზომიერი კომპენსაციის გაცემის საკითხი.

ლიტერატურა

1. Constitution of Georgia <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/30346?publication=36> (In Georgian);
2. Association Agreement between Georgia, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community, and their Member States, on the other. (In Georgian); <https://matsne.gov.ge/document/view/2496959?publication=0>
3. Paris Convention for the Protection of Industrial Property (1883) (In Georgian); <http://www.sakpatenti.gov.ge/ka/page/39/>
4. Patent Cooperation Agreement (PCT) (1970) <http://www.sakpatenti.gov.ge/ka/page/39> (In Georgian);
5. Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS) (1994) (In Georgian); <http://www.sakpatenti.gov.ge/ka/page/39/>
6. Patent Law of Georgia <https://matsne.gov.ge/document/view/11470?publication=7> (In Georgian);
7. Resolution # 586 of the Government of Georgia of September 17, 2020 (In Georgian); <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4995577?publication=0>

8. General Course in Intellectual Law. Author and compiler WIPO / SAKPATENTI, Module 7 "Patents" (In Georgian);
  9. General Course in Intellectual Law. Author and Compiler WIPO / SAKPATENTI, Module 1. (In Georgian);
  10. Introduction to Intellectual Property 2020. D. Gabunia (ed.) "Intellectual Property", Sakpatenti. Tb. 2001 (In Georgian);
  11. D. Dzamukashvili, "Industrial Property: Invention, Utility Model, Industrial Design." Tbilisi, 1997. (In Georgian);
  12. D. Dzamukashvili, Intellectual Rights Law, Tbilisi, 2012. (In Georgian);
  13. A. Eide, K. Krause, A. Rossi (ed.) Economic, social and cultural rights, with the financial support of the Swedish International Development Agency. (In Georgian);
  14. Guy Tretton "Intellectual Property in Europe" - London, 2002 (In English);
  15. Donald S. Chisum, Craig allen Nard, Herbert F.Schwartz, Pauline Newman, F.Scott Kieff. "Principles of Patent Law" New York, Foundation Press, 1998. (In English);
  16. Nuno Pires de Carvalho "The TRIPS Regime of Antitrust and Undisclosed Information". 2008. The Netherlands. (published by Kluwer Law International) (In English);
  17. <http://www.sakpatenti.gov.ge/ka/page/18/> (In Georgian);
  18. https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/public_health_faq_e.htm (In English);
  19. <https://medicinespatentpool.org/> (In English).
-

UDC 347.77

SCOPUS CODE 3308

<https://doi.org/10.36073/1512-0996-2021-1-245-258>

Aspects of Compulsory Licensing in Patent Law

Miranda Gurgendze Private Law Department, Georgian Technical University, Georgia, 0160, Tbilisi, 77 M. Kostava str.
E-mail: mirgurgendze@gmail.com

Tamaz Urtmelidze Private Law Department, Georgian Technical University, Georgia, 0160, Tbilisi, 77 M. Kostava str.
E-mail: t.urtmelidze@gmail.com

Reviewers:

I. Gabisonia, Doctor of Law, Faculty of Law and International Relations, GTU
E-mail: irakli.gabisonia@mail.ru

A. Mosulishvili, Doctor of Law, Associate Professor, Grigol Robakidze University
E-mail: a.mosulishvili@gruni.edu.ge

Abstract. This issue is not new in international patent law. However, this institution was abolished in the Georgian legislation in 2010-2017 and its re-formulation has become active after it was put in the agenda in accordance with the provisions of Chapter IV (Intellectual Property Rights) of Chapter 4 (Intellectual Property

Rights) between Georgia and the European Union and the European Union and their Member States. The necessity of fulfilling the undertaken liabilities and to bring the Georgian legislation in line with the above-mentioned agreement, as well as the aspects related to the intellectual property rights trade (TRIPS) and the EU legislation.

The presented scientific article *Aspects of Compulsory Licensing in Patent Law* concerns with a topical issue such as mandatory licensing of a patented invention and / or utility model within the territory of Georgia without the permission of patent owner, which combines the principles of compulsory licensing, as well as the mentioned licensing procedures and procedure for issuing the compensation to the patent holder.

The authors have studied the issues of compulsory licensing in Georgian patent law in this article, as well as the international agreements related to the issue of compulsory licensing themes.

The introduction reviews the exclusive rights of the patent holder and the grounds for restricting those rights.

The first chapter provides a legal analysis of the international agreements where we find the regulatory norms for involuntary / compulsory licensing of patents.

The authors discuss the issues of compulsory licensing in the Georgian patent system in the second chapter. This problem is very relevant, interesting and innovative from the legal point of view, because with the issue of compulsory licensing, the rule of granting compensation to the patent owner is activated, which in itself is related to his property rights, and finally the main directions of the compulsory license that we find in the international patent and national system are reconciled and summarized.

Key words: compulsory licensing; compensation in compulsory licensing; patent Law.

UDC 347.77

SCOPUS CODE 3308

<https://doi.org/10.36073/1512-0996-2021-1-245-258>

Аспекты обязательного лицензирования в патентном законе

Миранда Гургенидзе   Департамент частного права, Грузинский технический университет, Грузия, 0160, Тбилиси, ул. М. Костава, 77
E-mail: mirgurgeniidze@gmail.com

Тамаз Уртмелидзе   Департамент частного права, Грузинский технический университет, Грузия, 0160, Тбилиси, ул. М. Костава, 77
E-mail: t.urtmelidze@gmail.com

Рецензенты:

И. Габисония, доктор юридических наук, факультет права и международных отношений ГТУ
E-mail: irakli.gabisonia@mail.ru

А. Мосулишвили, доктор юридических наук, ассоциированный профессор университета Григола Робакидзе
E-mail: a.mosulishvili@gruni.edu.ge

Аннотация. Представленная научная статья «Аспекты обязательного лицензирования в патентном законе» посвящена такому актуальному вопросу, как обязательное лицензирование использования защищен-

ного патентом изобретения и/или полезной модели в пределах территории Грузии без разрешения владельца патента, которое сочетает в себе как фундаментальные принципы обязательного лицензирования, так и процедуры указанного лицензирования, и порядок выплаты компенсации владельцу патента.

Этот вопрос не является новым в международном патентном праве, однако, этот институт был упразднен в грузинском законодательстве в 2010-2017 годах, а его формирование в новой форме активизировалось после того, как на повестку дня была поставлена необходимость выполнения взятых на себя обязательств в соответствии с положениями главы 9 раздела IV (Права интеллектуальной собственности) Ассоциированного соглашения между Грузией и Сообществом по атомной энергии Евросоюза и Европы, и их государствами-членами. Необходимо выполнение взятых на себя обязательств и приведение законодательства Грузии в соответствие с вышеупомянутым Соглашением, а также с соглашением по торговым аспектам прав интеллектуальной собственности (TRIPS) и законодательством ЕС.

В данной статье авторами были изучены вопросы обязательного лицензирования в грузинском патентном праве, а также рассмотрены международные договоры, касающиеся тематики обязательного лицензирования.

Статья состоит из введения, двух глав и заключения. Во введении рассматриваются особые права владельца патента и основания для ограничения этих прав.

В первой части представлен правовой анализ международных договоров, в которых встречаются регулирующие нормы недобровольного/принудительного лицензирования патентов.

Во второй части авторы обсуждают непосредственно вопросы действующего обязательного лицензирования в патентной системе Грузии. Эта проблема очень актуальная, интересная и новаторская с юридической точки зрения, потому что наряду с вопросом об обязательном лицензировании активизируется порядок выдачи компенсации владельцу патента, что само по себе связано с его имущественными правами, и, наконец в заключении согласовываются и резюмируются основные направления обязательной лицензии, с которыми мы сталкиваемся в международной патентной и национальной системе.

Ключевые слова: компенсация при обязательном лицензировании; обязательное лицензирование; патентное право.

განხილვის თარიღი 15.01.2020

შემოსვლის თარიღი 26.01.2020

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 29.03.2021